
Деловодни број:664/3

Датум:25.06.2020.

На основу члана 61. Закона о основама система образовања и васпитања (Сл.гласник РС, бр. 88/2017 и 27/18- др. Закони, 10/2019. и 6/2020.)

Школски одбор, на седници одржаној дана 25.06. 2020. године, доноси

О Д Л У К У

Доноси се I Анекс Школског програма за школску 2018/2022.годину

Београд

Председник Школског одбора

Вера Живановић

I АНЕКС ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ЗА ШКОЛСКУ 2018/2022.ГОДИНУ КОЈИ ЈЕ ДОНЕТ
.0.2020. године

Члан. 1

Предмет овог анекса је измена и допуна Школског програма за школску 2018/2022. годину.

Члан. 2

1. Уноси се измена и допуна садржаја Школског програма:

- **У делу 3. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА, на страни 6:**

Бришу се: Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017); Додају се: Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020); Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018 и 3/2019); Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020); Правилник о допунама Правилника о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2020); Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019); Правилник о допунама Правилника о програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 3/2019); Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020); Правилник о допунама Правилника о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2020); Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016, 7/2017, 12/2018 и 10/2019); Правилник о измени и допуни Правилника о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 10/2019).

У делу 4. ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА

4.1. ПРВИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА, на страни: 7:

Брише се:

Обавезни предмети	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Недељно	Годишње	недељно	годишње	Недељно	годишње	недељно	годишње
Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	72
Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108

Додаје се:

Обавезни предмети	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	годишње
Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	72
Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
Пројектна настава	-	-	1	36	1	36	-	-
Дигитални свет	1	36	-	-	-	-	-	-

- У делу ПРВИ РАЗРЕД, на странама 7 и 8:

СРПСКИ ЈЕЗИК: Брише се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017). Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020);

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК: Брише се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017). Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

МАТЕМАТИКА: Брише се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017). Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

СВЕТ ОКО НАС: Брише се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017). Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

ЛИКОВНА КУЛТУРА: Брише се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017). Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

МУЗИЧКА КУЛТУРА: Брише се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017). Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ: Брише се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017). Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

Брише се: **ПРОЈЕКТНА НАСТАВА:**

Додаје се: **ДИГИТАЛНИ СВЕТ:** Програм обавезног наставног предмета дигитални свет са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

- У делу ДРУГИ РАЗРЕД, на странама 8, 9 и 10:

СРПСКИ ЈЕЗИК: Брише се: Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016 и 6/2017). Додаје се: Правилнику о програму наставе и

учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК: Брише се: Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016 и 6/2017). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

МАТЕМАТИКА: Брише се: Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016 и 6/2017). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

СВЕТ ОКО НАС: Брише се: Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016 и 6/2017). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

ЛИКОВНА КУЛТУРА: Брише се: Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016 и 6/2017). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

МУЗИЧКА КУЛТУРА: Брише се: Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016 и 6/2017). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

Бришу се: **ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ и ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**

Додају се:

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ: Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018) и Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА: Упутство за планирање и реализацију овог облика образовно – васпитног рада, дефинисање циљева и исхода, приказ добијених резултата и вредновање пројеката садржано је у Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018)

- У делу **ТРЕЋИ РАЗРЕД**, на странама 10 и 11:

СРПСКИ ЈЕЗИК: Брише се: Правилнику о наставном плану за први, други, трћи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011-др. правилник, 1/2013,11/2014 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК: Брише се: Правилнику о наставном плану за први, други, трћи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011-др. правилник, 1/2013,11/2014 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

МАТЕМАТИКА: Брише се: Правилнику о наставном плану за први, други, трћи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011-др. правилник, 1/2013,11/2014 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ПРИРОДА И ДРУШТВО: Брише се: Правилнику о наставном плану за први, други, трћи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011-др. правилник, 1/2013,11/2014 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ЛИКОВНА КУЛТУРА: Брише се: Правилнику о наставном плану за први, други, трћи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011-др. правилник, 1/2013,11/2014 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

МУЗИЧКА КУЛТУРА: Брише се: Правилнику о наставном плану за први, други, трћи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011-др. правилник, 1/2013,11/2014 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

Брише се: **ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ:**

Додају се:

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ: Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА: Упутство за планирање и реализацију овог облика образовно – васпитног рада, дефинисање циљева и исхода, приказ добијених резултата и вредновање пројеката садржано је у Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

- У делу **ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ (СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА) У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**, на странама 17, 18 и 19:

Брише се: Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **здравствено васпитање**:

Додаје се:

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **дигитални свет**: Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података. Комуникација - познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, *визуелну*, телефоном, преко интернета итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене. .); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност. Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за сарадњу.

• У делу 4. ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА

4.2. ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА, на страни: 20:

Брише се:

Обавезни предмети	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
	недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	годишње	Недељно	Годишње
Српски језик и књижевност	5	180	4	144	-	-	-	-
Српски језик	-	-	-	-	4	144	4	136
Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	68
Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
Техничко и информатичко образовање	-	-	-	-	2	72	2	68
Техника и технологија	2	72	2	72	-	-	-	-
Информатика и рачунарство	1	36	1	36	-	-	-	-
Физичко васпитање	-	-	-	-	2	72	2	72
Физичко и здравствено васпитање	2	72+54	2	72+54	-	-	-	-

Додаје се:

Обавезни предмети	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
	недељно	годишње	Недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	Годишње
Српски језик и књижевност	5	180	4	144	4	144	4	136
Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	68
Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
Техника и технологија	2	72	2	72	2	72	2	68
Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	36
Физичко и здравствено васпитање	3	72+54	3	72+54	3	108	3	108

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА: Брише се: Правилнику о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2007, 2/2010, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017 и 9/2017). Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ: Брише се: Правилнику о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2007, 2/2010, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017 и 9/2017). Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

- СРПСКИ ЈЕЗИК.** Брише се: Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018). Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ЛИКОВНА КУЛТУРА: Брише се: Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018); Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ИСТОРИЈА: Брише се: Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018); Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ: Брише се: Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018). Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

• У делу **СЕДМИ РАЗРЕД**, на странама **24 и 25**:

СРПСКИ ЈЕЗИК: Мења се: Српски језик у Српски језик и књижевност. Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК: Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ЛИКОВНА КУЛТУРА: Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

МУЗИЧКА КУЛТУРА: Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ИСТОРИЈА: Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ГЕОГРАФИЈА: Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ФИЗИКА: Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

МАТЕМАТИКА: Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

БИОЛОГИЈА: Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ХЕМИЈА: Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

Бришу се: **ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ**

Додају се:

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА: Програм обавезног наставног предмета техника и технологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО: Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).*

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ : Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).*

- У делу **ОСМИ РАЗРЕД, на странама 26 и 27:**

СРПСКИ ЈЕЗИК: Мења се: Српски језик у Српски језик и књижевност.

Бришу се: **ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ**

Додају се:

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА: Програм обавезног наставног предмета техника и технологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о измени и допуни Правилника о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2019).*

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО: Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о измени и допуни Правилника о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 10/2019).*

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ: Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о измени и допуни Правилника о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 10/2019).*

- У делу **ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ (СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА) У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА, на странама 35, 36, 37 и 38:**

Бришу се: Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **техничко и информатичко образовање и физичко васпитање.**

- У делу **5. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ И СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА**

5.1. ПРВИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА, на страни: 39:

Брише се:

Изборни програми / наставни предмети	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	Недељно	Годишње	недељно	Годишње
Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
Верска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
Народна традиција	-	-	1	36	1	36	1	36
Рука у тесту-откривање света	-	-	1	36	1	36	1	36
Чувари природе	-	-	1	36	1	36	1	36
Од играчке до рачунара	-	-	1	36	1	36	1	36
Шах	-	-	1	36	1	36	1	36
Матерњи језик/говор са елементима националне културе	2	72	2	72	2	72	2	72

Додаје се:

Изборни програми / наставни предмети	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Недељно	Годишње	недељно	Годишње	недељно	Годишње	недељно	Годишње
Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
Верска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
Народна традиција	-	-	-	-	-	-	1	36
Рука у тесту-откривање света	-	-	-	-	-	-	1	36
Чувари природе	-	-	-	-	-	-	1	36
Од играчке до рачунара	-	-	-	-	-	-	1	36
Шах	-	-	-	-	-	-	1	36
Матерњи језик/говор са елементима националне културе	2	72	2	72	2	72	2	72

- У делу **ПРВИ РАЗРЕД**, на страни 40:

ВЕРСКА НАСТАВА: Брише се: Правилнику о наставном плану и програму предмета Верска настава за први разред основне школе („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.5/2001). Додају се: исходима по областима/темама и Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016 и 6/2017).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ: Брише се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017). Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ: Брише се: Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016 и 6/2017).Додаје се: Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

- У делу ДРУГИ РАЗРЕД, на странама 40 и 41:

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ: Брише се: Правилнику о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – сазнање о себи и другима наставе за други разред основне школе („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.8/2003). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ: Брише се: Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016 и 6/2017).Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

Бришу се: **НАРОДНА ТРАДИЦИЈА, РУКЕ У ТЕСТУ – ОТКРИВАЊЕ СВЕТА, ЧУВАРИ ПРИРОДЕ, ОД ИГРАЧКЕ ДО РАЧУНАРА И ШАХ.**

- У делу ТРЕЋИ РАЗРЕД, на странама 41, 42 и 43:

ВЕРСКА НАСТАВА: Брише се: Правилнику о наставном плану и програму предмета Верска настава за трећи разред основне школе („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.23/2004).Додаје се: Правилнику о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011-др. правилник, 1/2013,11/2014 и 11/2016);

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ: Брише се: Правилнику о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање – сазнање о себи и другима наставе за трећи разред основне школе („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.20/2004). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ: Брише се: Правилнику о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011-др. правилник, 1/2013,11/2014 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о допунама Правилника о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 1/2020).

Бришу се: **НАРОДНА ТРАДИЦИЈА, РУКЕ У ТЕСТУ – ОТКРИВАЊЕ СВЕТА, ЧУВАРИ ПРИРОДЕ, ОД ИГРАЧКЕ ДО РАЧУНАРА И ШАХ.**

- У делу 5. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ И СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА

5.2. ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА, на страни: 49:

Брише се:

Изборни наставни предмети Слободне наставне активности	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
	Недељно	годишње	Недељно	годишње	Недељно	Годишње	недељно	Годишње
Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	34
Верска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
Немачки језик	2	72	2	72	2	72	2	68
Физичко васпитање – изабрани спорт	-	-	-	-	1	36	1	34
Информатика и рачунарство	-	-	-	-	1	36	1	34
Хор и оркестар	1	36	1	36	1	36	1	34
Свакодневни живот у прошлости	1	36	1	36	1	36	1	34
Чувари природе	1	36	1	36	-	-	-	-
Домаћинство	-	-	-	-	1	36	1	34
Цртање, сликање и вајање	1	36	1	36	1	36	1	34
Шах	1	36	1	36	1	36	1	34
Матерњи језик/говор са елементима националне културе	2	72	2	72	2	72	2	68

Додаје се:

Изборни наставни предмети / програми Слободне наставне активности*	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
	Недељно	годишње	Недељно	годишње	недељно	Годишње	недељно	Годишње
Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	34
Верска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
Немачки језик	2	72	2	72	2	72	2	68
Хор и оркестар*	1	36	1	36	1	36	1	34
Свакодневни живот у прошлости*	1	36	1	36	1	36	1	34
Чувари природе*	1	36	1	36	-	-	-	-
Домаћинство*	-	-	-	-	1	36	1	34
Цртање, сликање и вајање*	1	36	1	36	1	36	1	34
Шах*	1	36	1	36	1	36	1	34
Матерњи језик/говор са елементима националне културе	2	72	2	72	2	72	2	68

- У делу СЕДМИ РАЗРЕД, на странама 52, 53 и 54:

ВЕРСКА НАСТАВА: Мења се: изборног наставног предмета у обавезног изборног програма

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ: Мења се: изборног наставног предмета у обавезног изборног програма.

Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК: Мења се: изборног наставног предмета у обавезног изборног програма. Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ: Мења се: изборног наставног предмета у обавезног изборног програма. Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о допунама Правилника о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 1/2020).

Бришу се: **ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ – ИЗАБРАНИ СПОРТ И ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО**

СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРОШЛОСТИ: Мења се: изборног наставног предмета у слободних наставних активности.

ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ, ВАЈАЊЕ: Мења се: изборног наставног предмета у слободних наставних активности.

ХОР И ОРКЕСТАР: Мења се: изборног наставног предмета у слободних наставних активности.

ШАХ: Мења се: изборног наставног предмета у слободних наставних активности.

ДОМАЋИНСТВО: Мења се: изборног наставног предмета у слободних наставних активности.

- У делу ОСМИ РАЗРЕД, на странама 54 и 55:

ВЕРСКА НАСТАВА: Мења се: изборног наставног предмета у обавезног изборног програма. Додаје се: исходима по областима/темама.

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ: Мења се: изборног наставног предмета у обавезног изборног програма. Додаје се: исходима по областима/темама.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК: Мења се: изборног наставног предмета у обавезног изборног програма

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ: Мења се: изборног наставног предмета у обавезног изборног програма. Брише се Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017). Додаје се: Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016, 7/2017, 12/2018 и 10/2019).

Бришу се: **ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ – ИЗАБРАНИ СПОРТ И ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО**

СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРОШЛОСТИ: Мења се: изборног наставног предмета у слободних наставних активности.

ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ, ВАЈАЊЕ: Мења се: изборног наставног предмета у слободних наставних активности. Брише се: Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016). Додаје се: Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и

васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).

ХОР И ОРКЕСТАР: Мења се: изборног наставног предмета у слободних наставних активности.

ШАХ: Мења се: изборног наставног предмета у слободних наставних активности.

ДОМАЋИНСТВО: Мења се: изборног наставног предмета у слободних наставних активности.

- У делу **ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ (СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА) У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**, на странама 58 и 50:

Брише се: Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **физичко васпитање – изабрани спорт и информатика и рачунарство**.

- Додаје се: на страни 63 **ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА**

Образовни стандарди за предмет француски језик садржани су у *Правилнику о општим стандардима постигнућа за крај обавезног образовања за страни језик* („Сл. Гласник РС“, бр. 78/2017).

- У делу **ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА**, на страни 74:

Брише се: шаховска, математичка, саобраћајна и хор. Додаје се: новинарска, игра и покрет и извиђачка.

У делу **ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ**, на странама 83, 84, 85 и 86: Мења се комплетан садржај: Школа организује екскурзије и наставу у природи ради савладавања и усвајања дела наставног програма непосредним упознавањем појава и односа у природној и друштвеној средини. Овим облицима образовно-васпитног рада ученици упознају културно - исторјско и духовно наслеђе и привредна достигнућа свог народа и националних мањина своје земље. На овај начин подстиче се дружење ученика у другачијим околностима од школских и на тај начин развијају се социјалне вештине - другарство, поверење, сарадња, узајамна солидарност. Настава у природи је облик образовно-васпитног рада, којим се остварују обавезни наставни предмети, изборни програми, пројектна настава и ваннаставне активности из плана и програма наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања – у климатски погодном месту из здравствено – рекреативних и образовно – васпитних разлога. Екскурзија је облик образовно – васпитног рада који се остварује ван школе. Циљеви организовања наставе у природи и екскурзија: Циљеви наставе у природи су: очување, подстицање и унапређивање укупног здравственог стања ученика, њиховог правилног психофизичког и социјалног развоја; стварање основа за усвајање активног, здравог и креативног начина живота и организовања и коришћења слободног времена; проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава о непосредном природном и друштвеном окружењу; развијање еколошке свести и подстицање ученика на лични и колективни ангажман у заштити природе; социјализација ученика и стицање искустава у колективном животу, уз развијање толеранције и одговорног односа према себи, другима, окружењу и културном наслеђу; развијање позитивних односа према националним, културним и естетским вредностима; развијање способности сагледавања развоја привредних могућности краја, односно региона који се обилази. Циљеви екскурзија су: непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини; упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно– васпитне улоге школе. Задаци наставе у природи и екскурзија: Задаци наставе у природи остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и школског програма и саставни су део годишњег плана рада школе. Задаци који се остварују реализацијом програма наставе у природи су: побољшање здравља и развијање физичких и моторичких способности ученика; задовољавање основних дечјих потреба за кретањем и игром; очување природне дечје радозналости за појаве у природи и подстицање интересовања и способности за њихово упознавање кроз одговарајуће активности; развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности у конкретним природним и друштвеним условима; подстицање самосталности у процесу стицања знања кроз непосредне истраживачке задатке; развијање

свести о потреби заштите, неговања, чувања и унапређивања природне и животне средине и изграђивање еколошких навика; упознавање природно-географских, културно-историјских знаменитости и лепоте места и околине; упознавање са начином живота и рада људи појединих крајева; упознавање разноврсности биљног и животињског света појединих крајева, уочавање њихове повезаности и промењивости; упознавање са карактеристикама годишњих доба у природи и смењивањем временских прилика; развијање способности сналажења тј. оријентсања у простору и времену; оспособљавање ученика за безбедан и правилан боравак у природи; развијање правилних хигијенско-здравствених навика и подстицање самосталности у обављању личне хигијене и бриге о себи; подстицање и стварање навика за неговање редовне физичке активности и за што чешћи боравак; формирање навика редовне и правилне исхране; навикавање на правилно смењивање рада, одмора и сна; разумевање и уважавање различитости међу појединцима; подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима кроз одговарајуће активности. Задаци екскурзија су: проучавање објеката и феномена у природи; уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима; развијање интересовања за природу и еколошке навике; упознавање начина живота и рада људи појединих крајева; развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, као и позитивним социјалним односима. Исходи организовања излета, екскурзија и наставе у природи су: развијање солидарности, хуманизма, другарства и осећаја заједништва; успостављање непосреднијих односа између наставника и ученика међусобно; навика практиковање здравих стилова живота; развијање свести о значају одрживог развоја и изграђивање еколошких навика и навика заштите животиња; развијање способности проналажења, анализирања и саопштавања информација из различитих извора; оснаживање ученика у професионалном развоју; подстицање самосталности ученика и одговорности за сопствено понашање; развијање способности оријентације у простору. Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм излета, екскурзија и наставе у природи: Сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; Комуникација – познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену, писану, електронску итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин; Одговоран однос према околини – уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју; процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада; Одговоран однос према здрављу – примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност...) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције; брине се о личној хигијени и хигијени простора; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор; Естетичке компетенције – може да препозна естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и

доприноси очувању природних и културних добара; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе. Садржаји наставе у природи и екскурзија. Садржаји наставе у природи остварују се на основу плана и програма наставе и учења из којег се издвајају они садржаји који су погодни за остваривање циљева и задатака наставе у природи, а одговарају условима у којима се она реализује. Садржаји појединих предмета експлицитно или имплицитно упућују на погодност овог облика образовно-васпитног рада. Могуће дестинације наставе у природи: Сокобања, Врњачка Бања, Матарушка Бања, Луковска Бања, Пролом Бања, Златибор, Сирогојно, Златар, Копоник, Ариље, Кушићи, Тара, Дивчибаре, Авала, Гучево, Гоч, Крупањ, Ивањица, Голија, Тршић, Виминацијум, Ртањ, Фрушка гора, Гостиље, Брзеће. Садржаји екскурзија остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и саставни су део школског програма и годишњег плана рада школе. Садржаји екскурзија у првом циклусу основног образовања и васпитања су посебно: уочавање облика рељефа и површинских вода у околини и природно-географских одлика Републике Србије; посматрање карактеристичних биљака и животиња и обилазак њихових станишта; посете заштићеним природним подручјима уз обилазак националних паркова, резервата, споменика природе; упознавање с прошлошћу и културном баштином завичаја и отаџбине уз обилазак музеја, културно-историјских споменика, етно-села, спомен-кућа знаменитих људи; развијање способности оријентације у простору и времену; обилазак привредних друштава и јавних предузећа; обилазак разних типова пољопривредних површина; подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја. Садржаји екскурзија у другом циклусу основног образовања и васпитања су посебно: упознавање са природним лепотама, природно-географским и друштвено-географским одликама Републике Србије (планине, реке, језера, бање, биљни и животињски свет, заштићени природни објекти и национални паркови, становништво, народи и етничке заједнице и др.); обилазак праисторијских, античких, средњовековних, нововековних и локалитета савременог доба; обилазак установа културе у Републици Србији; обилазак привредних друштава и јавних предузећа ради упознавање са различитим делатностима људи и заштитом животне средине; подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.

За ученике једног разреда екскурзија се сваке године организује у другом подручју Републике Србије. За ученике седмог и осмог разреда, екскурзија се може организовати и у Републици Српској.

Регија	Назив регије	Дестинације
1.	АП ВОЈВОДИНА (Срем, Банат, Бачка)	Бачки Петровац-Кулпин-Сремска Каменица- Фрушкогорски манастири-Сремски Карловци- Сремска Митровица, Вршац-Бела Црква- Делиблатска пешчара-Царска бара-Ечка-Дворац Каштел-Бечеј-Дворац Фантаст-Палић-Суботица- Мали Иђош-Ковачица-Идвор-Зрењанин- Тигањица-Нови Сад-Петроварадин
2.	ЗАПАДНА СРБИЈА са Таром	Засавица-Текериш-Троноша-Тршић-Бранковина- Ваљево-Ћелије-Лелић-Градац-Струганик- Дрвенград-Шарганска осмица-Мокра Гора-Тара- Перућац-Манастир Рача
3.	ЈУГОЗАПАДНА СРБИЈА (Златибор, Златар, Увац)	Златибор-Сирогојно-Овчарско-кабларска клисура- Златар-Сопотани-Милешева-Ђурђеви Ступови,Ивањица,
4.	ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА (Шумадија и	Деспотовац-Свилајнац-Раваница-Манасија- Аранђеловац-Топола-Опленац-Орашац-Каленић- Шумарице-Крагујевац-Таково-Горњи Милановац- ,Манастир Враћевница-Виминацијум-Сребрно

	Поморавље)	језеро-Смедерево-Крушевац-Лазарица-Љубостиња-Ћуприја-Пожаревац-Љубичево-Црква Покајница, Рудник,
5.	ИБАРСКО-КОПАНИЧКИ КРАЈ	Студеница-Жича-Врњачка Бања-Гоч-Копаоник, манастир Градац, Рашка, Нови Пазар
6.	ЈУЖНА СРБИЈА (Ниш, Врање)	Ниш-Пролом Бања-Ђавоља варош-Врање-Прохор Пчињски,
7.	ИСТОЧНА СРБИЈА са Ђердапом	Ресавска пећина-Велики Бук-Гамзиград Феликс Ромулијана-Голубац-Лепенски вир-Доњи Милановац- Хидроелектрана Ђердап- Кладово- Ђердап-Мајданпек-Рајкова пећина-Борско језеро
8.	БЕОГРАД и околина	Авала-Шупља стена-Јајинци-Јаково-Стремен, Пећинци, Винча

Обилазак Београда, престонице Републике Србије (*полудневни излети*):

Дом Народне скупштине, Народно позориште, Народни музеј, Београдска тврђава, Опсерваторија, Војни музеј, Музеј Српске православне цркве, Музеј Првог српског устанка-Конак кнеза Милоша, Конак кнегиње Љубице, Народна библиотека, краљевски дворови на Дедињу, Музеј града, Авала, Јајинци, Старо сајмиште, Етнографски музеј, Педагошки музеј, Музеј Вука и Доситеја, Саборна црква, Храм Светог Саве, Црква Светог Марка, Манастир Раковица, Винча, Природњачки музеј, Ботаничка башта, „Јевремовац“, зоолошки врт, Музеј Југословенске кинотеке, Музеј Николе Тесле, Музеј савремене уметности, Музеј ваздухопловства; Музеј науке и технике; Акваторијум и тропикаријум Дедиње; Пољопривредно добро Радмиловац, Фабрика Соко Штарк, Ада Циганлија, обилазак Београда са река.

Члан. 3

Анекс Школског програма за школску 2018/2020.годину примењује се од дана доношења.

Председник Школског одбора:

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
ЗА ШКОЛСКУ 2018/2022. ГОДИНУ
-пречишћен текст-**

3. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Страна 6:

- *Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020);*
- *Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016 и 6/2017);*
- *Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019);*
- *Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020);*
- *Правилник о допунама Правилника о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 1/2020).*
- *Правилник о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др. правилник, 1/2013,11/2014 и 11/2016);*
- *Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 3/2006, 15/2006, 2/2008, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др. правилник, 1/2013, 11/2014, 11/2016 и 7/2017);*
- *Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2007, 2/2010, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017 и 9/2017);*
- *Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018 и 3/2019);*
- *Правилнику о допунама Правилника о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 3/2019).*
- *Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018).*
- *Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020);*
- *Правилник о допунама Правилника о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 1/2020).*
- *Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016).*
- *Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).*

- *Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).*
- *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016, 7/2017, 12/2018 и 10/2019).*
- *Правилник о измени и допуни Правилника о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2019)*

4. ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА

4.1. ПРВИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Обавезни предмети	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	Годишње
Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	72
Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
Пројектна настава	-	-	1	36	1	36	-	-
Дигитални свет	1	36	-	-	-	-	-	-

ПРВИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).*

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).*

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

СВЕТ ОКО НАС:

Програм обавезног наставног предмета свет око нас са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

ДИГИТАЛНИ СВЕТ:

Програм обавезног наставног предмета дигитални свет са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

ДРУГИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

СВЕТ ОКО НАС:

Програм обавезног наставног предмета свет око нас са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018) и *Правилнику о програму наставе и*

учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА:

Упутство за планирање и реализацију овог облика образовно – васпитног рада, дефинисање циљева и исхода, приказ добијених резултата и вредновање пројеката садржано је у *Просветни гласник*“, бр 16/2018) и *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).

ТРЕЋИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011-др. правилник, 1/2013,11/2014 и 11/2016);

ПРИРОДА И ДРУШТВО:

Програм обавезног наставног предмета природа и друштво са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).*

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).*

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА:

Упутство за планирање и реализацију овог облика образовно – васпитног рада, дефинисање циљева и исхода, приказ добијених резултата и вредновање пројеката садржано је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).*

• ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ (СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА) У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм српски језик:

- **Сарадња** - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- **Решавање проблема** - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- **Рад са подацима и информацијама** - користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- **Предузимљивост и оријентација ка предузетништву** - способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; зна да истакне своје добре

особине које су важне за обављање школских и радних задатака; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

- Одговорно учешће у демократском друштву - негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу; промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације; акције против болести зависности, злостављања животиња итд.); активно учествује у животу школе (одељењске заједница, вршњачког тима, ученичког парламента и сл.) и заједница којима припада (породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства; развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет,
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Естетичке компетенције - препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **енглески језик**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада..
- Комуникација - познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.), уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу, користи различите изворе информација и има критички однос према њима, способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу, препознаје предности дигитализације; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Естетичке компетенције - препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **математика**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару, поштује друге као равноправне чланове тима или

групе; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; ритички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - способан је да се прилагођава друштвеним и економским променама; уме да се суочи са неизвесностима и поступа предузимљиво и иницијативно; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге; способан је да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за сарадњу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **свет око нас**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и корист стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Одговоран однос према здрављу - познаје улогу и значај воде и састојака намирница, примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине; практикује активности које подстичу одрживост, на пример штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа; повезује значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице, као и живот будућих генерација; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **природа и друштво**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и корист стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује,

обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.

- Одговоран однос према здрављу - познаје улогу и значај воде и састојака намирница; примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине; практикује активности које подстичу одрживост, на пример: штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа; повезује значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице, као и живот будућих генерација; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **ликовна култура**:

- Сарадња - активно и конструктивноучествује у радугрупе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Комуникација - познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, *визуелну*, телефоном, преко интернета итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене. .); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.

Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за сарадњу.
- Естетичке компетенције - препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе; показује позитиван однос

према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским географским контекстима доприноси очувању природних и културних добара; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **музичка култура**:

- Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; Подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин.
- Естетичке компетенције - показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским географским контекстима доприноси очувању природних и културних добара; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; зна и тачно употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању, упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **физичко и здравствено васпитање**:

- Сарадња - активно и конструктивноучествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интерес групе изнад сопствених; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате.
- Комуникација - познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, *визуелну*, телефоном, преко интернета итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене. .); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи

различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом

- Одговоран однос према здрављу - познаје улогу и значај воде и састојака намирница; примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа.; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и свестан је здравствених, породичних и социјалних последица сопственог избора.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине; практикује активности које подстичу одрживост, на пример: штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа; повезује значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице, као и живот будућих генерација; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **физичко васпитање**:

- Сарадња - активно и конструктивноучествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интерес групе изнад сопствених; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате.
- Комуникација - познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, *визуелну*, телефоном, преко интернета итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене. .); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине
- Одговоран однос према здрављу - познаје улогу и значај воде и састојака намирница; примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа.; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и свестан је здравствених, породичних и социјалних последица сопственог избора.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и

његовој одговорности за стање животне средине и природе; спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине; практикује активности које подстичу одрживост, на пример: штедња воде и енергије, разврставање отпада, рециклажа; повезује значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице, као и живот будућих генерација; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **пројектна настава**:

- Сарадња - активно и конструктивноучествује у радугрупе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу, препознаје предности дигитализације; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - усмерен је на развој нових вештина, које примењује у практичном раду; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима, учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге; уме да се суочи са неизвесностима и поступа предузимљиво и иницијативно; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; способан је да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и корист стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **дигитални свет**:

- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања приватности података.
- Комуникација - познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, *визуелну*, телефоном, преко интернета итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене. .); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за сарадњу.

4. ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА

4.2. ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Обавезни предмети	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	годишње
Српски језик и књижевност	5	180	4	144	4	144	4	136
Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	68
Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
Техника и технологија	2	72	2	72	2	72	2	68
Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	36
Физичко и здравствено васпитање	3	72+54	3	72+54	3	108	3	108

ПЕТИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Програм обавезног наставног предмета српски језик и књижевност са: циљевима наставе и учења;исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима наставе и учења;исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима наставе и учења;исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.15/2018, 18/2018 и 3/2019).

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима наставе и учења;исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ИСТОРИЈА:

Програм обавезног наставног предмета историја са: циљевима наставе и учења;исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ГЕОГРАФИЈА:

Програм обавезног наставног предмета географија са: циљевима наставе и учења;исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима наставе и учења;исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

БИОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета биологија са: циљевима наставе и учења;исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета техника и технологија са: циљевима наставе и учења;исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима наставе и учења;исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима наставе и учења;исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ШЕСТИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ:

Програм обавезног наставног предмета српски језик и књижевност са: циљевима и задацима наставе и учења;садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 8/2018 и 3/2019).

ИСТОРИЈА:

Програм обавезног наставног предмета историја са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ГЕОГРАФИЈА:

Програм обавезног наставног предмета географија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ФИЗИКА:

Програм обавезног наставног предмета физика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

БИОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета биологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета техника и технологија са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

СЕДМИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).*

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).*

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).*

ИСТОРИЈА:

Програм обавезног наставног предмета историја са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).*

ГЕОГРАФИЈА:

Програм обавезног наставног предмета географија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).*

ФИЗИКА:

Програм обавезног наставног предмета физика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).*

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).*

БИОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета биологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму*

наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ХЕМИЈА:

Програм обавезног наставног предмета хемија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ТЕХНИЧКО И ТЕХНОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета техника и технологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

ОСМИ РАЗРЕД:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ:

Програм обавезног наставног предмета српски језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног наставног предмета енглески језик са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).

ЛИКОВНА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета ликовна култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о*

наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).

МУЗИЧКА КУЛТУРА:

Програм обавезног наставног предмета музичка култура са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).*

ИСТОРИЈА:

Програм обавезног наставног предмета историја са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).*

ГЕОГРАФИЈА:

Програм обавезног наставног предмета географија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).*

ФИЗИКА:

Програм обавезног наставног предмета физика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).*

МАТЕМАТИКА:

Програм обавезног наставног предмета математика са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).*

БИОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета биологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).*

ХЕМИЈА:

Програм обавезног наставног предмета хемија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).*

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА:

Програм обавезног наставног предмета техника и технологија са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о измени и допуни Правилника о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2019).

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

Програм обавезног наставног предмета информатика и рачунарство са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о измени и допуни Правилника о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 10/2019).

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног наставног предмета физичко и здравствено васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о измени и допуни Правилника о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 10/2019).

• ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ (СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА) У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **српски језик**:

- Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета (корелација са историјом и географијом), искуство стечено изван школе, интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора у новим за њега/њу ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу; мотивисан/мотивисана је да реши проблемску ситуацију, истражује у решавању; проналази/осмишљава решење проблемских ситуација на које наилази приликом тумачења књижевних дела.
- Рад са подацима и информацијама - разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи књижевни текст; користи и самостално проналази различите изворе информација и података (библиотеке, медије, интернет, институције, личну комуникацију, итд.), критички разматра њихову поузданост и ваљаност, разврстава их и повезује релевантне информације из различитих извора; користи податке из различитих извора (интернет, медији и стручна литература), на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; чита, тумачи и примењује информације повезујући их са претходним знањем из различитих области, селекује их и обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, равноправности и одговорности као темеља демократског друштва; активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједницама којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; Залаже се за поштовање дејих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса, упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; Поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима;

аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.

- Комуникација - комуницира на јасан и конструктиван начин у свакодневном говору користећи реченице које су јасне, кратке и разумљиве; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације, користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Компетенција за учење – у процесу стицања знања и вештина развија свест и ставове неопходне за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине из области граматике и књижевности, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу разликујући битно од небитног.
- Естетичке компетенције – упознаје се са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свести да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за следеће садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно-афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких, сценских облика...); показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и свим видовима комуникације, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву).

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **енглески језик**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Преузимљивост и оријентација ка предузетништву - способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији, учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге, способан је да прихвати и развије нове вештине које ће применити у практичном раду; способан је да препозна могућности у школи, заједници и да идеју претвори у активност; стиче свест о сопственим потенцијалима и интересовањима и оснажени је да самостално доноси одлуке о изборима будућег образовања, занимања и професионалне оријентације; уме да реализују унапред осмишљене идеје и учествује у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице.
- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности, као темеља демократског друштва; активно учествује у животу школе (одељењске заједнице, вршњачког тима, ученичког парламента и сл.) и заједница којима

припада (породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства; развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.

- Одговоран однос према здрављу - познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и свестан је здравствених, породичних и социјалних последица сопственог избора; примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност...) и зна последице неправилне исхране; брине се о личној хигијени и хигијени простора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
- Комуникација - уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност. познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **ликовна култура:**

- Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију.
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Естетичке компетенције - препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; зна и тачно употребљава основне појмове, шеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **музичка култура:**

- Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; Подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању

рада групе и уме да представи резултате рада; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи

- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад; користи податке из различитих извора (интернет, медији и стручна литература), на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; чита, тумачи и примењује информације повезујући их са претходним знањем из различитих области, селекује их и обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију.
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин.
- Естетичке компетенције - показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским географским контекстима доприноси очувању природних и културних добара; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; зна и тачно употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању, упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм историја:

- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним..
- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **географија:**

- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју; процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **физика:**

- Компетенција за учење - разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способен је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе.
- Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе; развија интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора у новим ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу; способен је да у селективно и сврсисходно користи књиге и друге изворе информација, алате, помоћ наставника, ученика; мотивисан је да истраје у осмишљавању начина решавања проблемских ситуација; препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема и решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Комуникација - уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; користи на одговарајући и креативан начин, језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Преузимљивост и оријентација ка предузетништву - препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; оспособљен је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; може да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду. прилагођава се друштвеним и економским променама; у неизвесносним ситуацијама поступа одлушно иницијативно.
- Рад са подацима и информацијама - користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ;
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ-а; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средстава; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **математика**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад с подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију, спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге ; способан је да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.
- Комуникација - уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ, уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; препознаје предности, ризике и опасности при коришћењу ИКТ и у односу на то одговорно поступа.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **биологија**:

- Одговоран однос према здрављу – има развијену свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова, користи знања, вештине и усваја ставове ради очувања и унапређивања психофизичког здравља; својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота, уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља; познаје улогу и значај воде и састојака намирница, примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност, начин прераде намирница) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; Познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и свестан је здравствених, породичних и социјалних последица сопственог избора; Разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа; Препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне ситуације, познаје начине пружања прве помоћи својим понашањем промовише здравље и сигурност.
- Одговоран однос према околини - стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; познаје људске активности и начин на који оне могу да угрозе или унапреде околину, живи свет и природу у окружењу; одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; разуме сопствену одговорност и одговорност заједнице у изградњи личне и заједничке будућности, као и будућности наредних генерација; у области одрживог развоја – зна основне поставке одрживости, разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе; спознаје везу између квалитета животне средине и квалитета свог живота и разуме да се његова добробит и добробит заједнице и друштва огледа и у квалитету и одрживости његове околине.
- Компетенција за учење – оспособљен је за целоживотно учење и мотивисан да схвати значај учења, да изабере одговарајуће методе, да прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест и о стваралачкој природи учења и истрајан је и превазилази тешкоће у учењу; има позитиван и одговоран однос према учењу, мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење, разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - оспособљен је да користи одређена средства из области информационо-комуникационих технологија (уређаје, софтверске производе и сервисе из области електронских комуникација) на одговоран и критички начин ради ефикасног испуњавања постављених циљева, задатака и сопствених потреба у свакодневном животу и образовању; познаје основне карактеристике информационо-комуникационих технологија, односно њихов утицај и значај на живот и рад појединца

и заједница; уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин у свакодневним активностима; приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица; уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства и могућности ИКТ.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **хемија**:

- Сарадња – активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета, оспособљен је да у циљу решавања проблемских ситуација селективно и сврсисходно користи књиге и друге изворе информација; препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним, проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад са подацима и информацијама - користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме; користи и самостално проналази различите изворе информација и података, критички разматра њихову поузданост и ваљаност, разврстава их и повезује релевантне информације из различитих извора; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Одговоран однос према околини - стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; у области одрживог развоја зна основне поставке одрживости, разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу.
- Комуникација - познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, *визуелну*, телефоном, преко интернета итд.), уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Компетенција за учење - оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења и изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; ма позитиван и одговоран однос према учењу; користи различите изворе информација и има критички однос према њим; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин у свакодневним активностима (учење и креативан рад; сарадња; комуникација;

решавање проблема; организација, обрада и размена информација); уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средстава; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **техника и технологија**:

- Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. реузима одговорност за одређене активности.
- Решавање проблема – примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе, интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу решења у новим ситуацијама које се јављају током учења, мотивисан/мотивисана је да решава проблемску ситуацију, истражује у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава примењивост решења у пракси.
- Рад са подацима и информацијама – разуме значај коришћења података и информација у процесу учења; користи и самостално проналази различите изворе информација и података; користи податке из различитих извора, користи информације у различитим симболичким модалитетима, чита, тумачи и примењује их; разликује јавне и приватне податке и користи основна правила чувања података; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим фајловима, укључујући и ИКТ.; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – оспособљен је да покрене и спремно прихвати промене, преузме одговорност и има предузетнички приступ; стиче свест о сопственим потенцијалима и интересовањима и бива оснажени да самостално доноси одлуке о изборима будућег занимања и професионалне оријентације; стиче знања о карактеристикама одређених послова и радних места, разуме свет рада и пословања и спреман је на волонтерски рад. зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; уме да реализују унапред осмишљене идеје и учествује у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице.
- Комуникација – прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван начин; користи креативан стил комуникације специфичан за различите научне и техничке дисциплине; познаје различите облике комуникације (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.). комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту.
- Компетенција за учење - стиче нова знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуств.; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу користећи одговарајуће методе; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; зна да изабере одговарајуће методе, прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са

другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

- Дигитална компетенција – оспособљен је да користи одређена средства из области ИКТ-а; познаје основне карактеристике информационо комуникационих технологија, односно њихов утицај и значај на живот и рад појединца и заједница; уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин; приликом коришћења ИКТ –а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица; препознаје предности, ризике и опасности при коришћењу ИКТ-а; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **информатика и рачунарство**:

- Компетенција за учење - треба да буде оспособљен и мотивисан да схвати значај учења; зна да изабере одговарајуће методе, прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; може да користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Рад са подацима и информацијама - разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад, доношење одлука и свакодневни живот; користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме.
- Сарадња - развија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, и преузима одговорност за одређене активности.
- Решавање проблема - примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе, интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора/решења у новим за њега/њу ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу.
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Одговоран однос према здрављу - користи знања, вештине и усваја ставове ради очувања и унапређивања психофизичког здравља; уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за

превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **физичко и здравствено васпитање**:

- Сарадња – развија способност да у сарадњи са вршњацима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; активно учествује у заједничким активностима, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада; подржава друге да изразе своје предлоге, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе реализације пројеката. преузима одговорност за одређене активности.
- Решавање проблема - решава проблем примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама; мотивисан/мотивисана је да решава проблемску ситуацију, истражује у решавању, проналази решење проблемских ситуација, процењује тачност решења и начин решавања; препознаје проблем, планира стратегију решавања, проверава применљивост решења у пракси.
- Одговоран однос према средини – одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.
- Одговоран однос према здрављу – познаје основне карактеристике неких болести органа, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције, личне хигијене и хигијене простора; препознаје сигурносне и здравствене ризике у животу и раду, примењује мере заштите, предвиђа и избегава опасне ситуације, познаје начине пружања прве помоћи и својим понашањем промовише здравље и сигурност; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора, разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемичке зависности изна последице неправилне исхране.
- Естетичке компетенције – упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност већ и за практичне садржаје: појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, музичких, сценских облика, фолклора итд; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену.

5. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ И СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА

5.1. ПРВИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Изборни програми / наставни предмети	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Недељно	Годишње	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	Годишње
Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
Верска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
Народна традиција	-	-	-	-	-	-	1	36
Рука у тесту- откривање света	-	-	-	-	-	-	1	36
Чувари природе	-	-	-	-	-	-	1	36
Од играчке до рачунара	-	-	-	-	-	-	1	36
Шах	-	-	-	-	-	-	1	36
Матерњи језик/говор са елементима националне културе	2	72	2	72	2	72	2	72

ПРВИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА

Програм изборног програма верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама, садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011- др.правилници,1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016 и 6/2017).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм изборног програма грађанско васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног програма матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019 и 2/2020).

ДРУГИ РАЗРЕД:

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм изборног програма грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у : *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).*

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног програма матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 16/2018 и 3/2019).*

ТРЕЋИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА:

Програм изборног програма верска настава са: циљевима и задацима; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010 и 7/2010, 3/2011- др. правилник, 7/2011-др. правилник, 1/2013,11/2014 и 11/2016).*

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Програм изборног програма грађанско васпитање са: циљевима и задацима; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).*

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм изборног програма матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о допунама Правилника о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 1/2020).*

5. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ И СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА

5.2. ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Изборни наставни предмети / програми Слободне наставне активности*	V разред		VI разред		VII разред		VIII разред	
	Недељно	Годишње	недељно	Годишње	недељно	Годишње	недељно	Годишње
Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	34
Верска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
Немачки језик	2	72	2	72	2	72	2	68
Хор и оркестар*	1	36	1	36	1	36	1	34
Свакодневни живот у прошлости*	1	36	1	36	1	36	1	34
Чувари природе*	1	36	1	36	-	-	-	-
Домаћинство*	-	-	-	-	1	36	1	34
Цртање, сликање и вајање*	1	36	1	36	1	36	1	34
Шах*	1	36	1	36	1	36	1	34
Матерњи језик/говор са елементима националне културе	2	72	2	72	2	72	2	68

ПЕТИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА

Програм обавезног изборног програма. верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2007, 2/2010, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017 и 9/2017).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног програма грађанско васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018 и 3/2019);

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног изборног програма немачки језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм обавезног изборног програма матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр 15/2018, 18/2018 и 3/2019);

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ:

Програм слободних наставних активности чувари природи са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2007, 2/2010, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017 и 9/2017)

СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРОШЛОСТИ:

Програм слободних наставних активности свакодневни живот у прошлости са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2007, 2/2010, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017 и 9/2017).

ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ:

Програм слободних наставних активности цртање, сликање и вајање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2007, 2/2010, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017 и 9/2017).

ХОР И ОРКЕСТАР:

Програм слободних наставних активности хор и оркестар са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2007, 2/10, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017 и 9/2017).

ШАХ:

Програм слободних наставних активности шах са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр.6/2007, 2/10, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017 и 9/2017).

ШЕСТИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА

Програм обавезног изборног програма верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног програма грађанско васпитање са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног изборног програма немачки језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у : *Правилнику о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018 и 3/2019).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм обавезног изборног програма матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о допунама Правилника о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 3/2019).

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ:

Програм слободних наставних активности чувари природи са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018).

СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРОШЛОСТИ:

Програм слободних наставних активности свакодневни живот у прошлости са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018).

ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ:

Програм слободних наставних активности цртање, сликање и вајање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018).

ХОР И ОРКЕСТАР:

Програм слободних наставних активности хор и оркестар са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018).

ШАХ:

Програм слободних наставних активности шах са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016 и 3/2018).

СЕДМИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА

Програм обавезног изборног програма верска настава са: циљевима и задацима; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног изборног програма грађанско васпитање са: циљевима задацима наставе и учења; исходима по областима/темама садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног изборног програма немачки језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у : *Правилнику о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019 и 1/2020).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК/ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм обавезног изборног програма матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о допунама Правилника о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 1/2020).

СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРОШЛОСТИ:

Програм слободних наставних активности свакодневни живот у прошлости са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016).

ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ:

Програм слободних наставних активности цртање, сликање и вајање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016).

ХОР И ОРКЕСТАР:

Програм слободних наставних активности хор и оркестар са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016).

ШАХ:

Програм слободних наставних активности шах са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016).

ДОМАЋИНСТВО:

Програм слободних наставних активности домаћинство са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013 и 11/2016).

ОСМИ РАЗРЕД:

ВЕРСКА НАСТАВА

Програм обавезног изборног наставног предмета верска настава са: циљевима и задацима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ:

Програм обавезног обавезног изборног програма грађанско васпитање са: циљевима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК:

Програм обавезног обавезног изборног програма немачки језик са: циљевима наставе и учења; исходима по областима/темама; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).

МАТЕРЊИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ:

Програм обавезног изборног програма матерњи језик/говор са елементима националне културе са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016, 7/2017, 12/2018 и 10/2019).

СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРОШЛОСТИ:

Програм слободних наставних активности.свакодневни живот у прошлости са: циљевимаи задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).

ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ:

Програм слободних наставних активности.цртање, сликање и вајање са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).

ХОР И ОРКЕСТАР:

Програм слободних наставних активности.хор и оркестар са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).

ШАХ:

Програм слободних наставних активности.шах са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).

ДОМАЋИНСТВО:

Програм слободних наставних активности.домаћинство са: циљевима и задацима наставе и учења; садржајима рада; начинима и поступцима за остваривање програма садржан је у *Правилнику о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања* („Сл. Гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014, 11/2016 и 7/2017).

• **ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ (СКУП ПРИМЕЊИВИХ ЗНАЊА, ВЕШТИНА И СТАВОВА) У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:**

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **верска настава**:

- **Сарадња** - развија способност да у сарадњи са другима или да се, као члан групе, ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада. Ученик/ученица: активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе.
- **Одговорно учешће у демократском друштву** - разуме и прихвата значај принципа правде, слободе, солидарности, равноправности и одговорности – као темеља демократског друштва, активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједница којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дејих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса. Упознаје себе, развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука: понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву и негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- **Комуникација** - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин и користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- **Естетичке компетенције** - упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свест да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за следеће садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно-афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких, сценских облика...); показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности,

повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **грађанско васпитање**:

- Сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним..
- Рад са подацима и информацијама - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Одговорно учешће у демократском друштву - има позитиван став према поштовању људских права и слобода; зна дејча и основна људска права и одговорности; уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани; понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву; примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине; негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу; промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације; акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **немачки језик**:

- Сарадња -. активно и конструктивно учествује у раду групе или пара, поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, различите начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника<користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Одговорно учешће у демократском друштву - негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу; разуме и прихвата значај принципа правде, слободе,

солидарности, равноправности и одговорности, као темеља демократског друштва; активно учествује у животу школе (одељењске заједница, вршњачког тима, ученичког парламента и сл.) и заједница којима припада (породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; залаже се за поштовање дечјих и људских права и очувања личног достојанства; развија своје друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.

- Одговоран однос према здрављу – - познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци укључујући и последице болести нехемијске зависности и свестан је здравствених, породичних и социјалних последица сопственог избора; примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност...) и зна последице неправилне исхране; брине се о личној хигијени и хигијени простора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
- Комуникација - уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност. познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, визуелну, телефоном, преко интернета итд.); у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог.
- Компетенција за учење - способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања. има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу и препознаје предности дигитализације; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи, на ефикасан начин, могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Естетичке компетенције - показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом.; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **чувари природе**:

- Сарадња - развија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката; учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање

одговорности за одређене активности; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлог; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе.; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

- **Одговоран однос према здрављу** – има развијену свести о важности сопственог здравља и безбедности, знања о основним чиниоцима који утичу на здравље и практиковање здравих животних стилова; својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота, уочава опасности по здравље и доноси одлуке значајне за превенцију болести и очување здравља и укључује се у друштвене активности значајне за превенцију болести и очување здравља; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
- **Одговоран однос према околини** - стиче знања и развија свест о дејству људских активности на животну средину и природу; усваја ставове о неопходности очувања непосредне и шире околине и развија способности активног деловања ради очувања средине у школи, непосредној околини и породици; познаје људске активности и начин на који оне могу да угрозе или унапреде околину, живи свет и природу у окружењу; одговоран је према квалитету сопственог живота што обухвата и однос према околини и однос према здрављу; разуме принципе одрживог развоја и практикује активности које га подржавају; уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **свакодневни живот у прошлости**:

- **Рад са подацима и информацијама** - зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења; користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; селекује, обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- **Компетенција за учење** - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- **Естетичке компетенције** - ученик препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и свим видовима комуникације...), научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву; ученик показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- **Сарадња** - активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе;

одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **цртање, сликање и вајање:**

- Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника..
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Естетичке компетенције - препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; зна и тачно употребљава основне појмове, шеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **хор и оркестар:**

- Сарадња - учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; у процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге; подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; разуме значај коришћења поузданих података и информација у процесу учења, њихову примену за рад; користи податке из различитих извора (интернет, медији и стручна литература), на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; чита, тумачи и примењује информације повезујући их са претходним знањем из различитих области, селекује их и обрађује наводећи извор и аутора, чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; користи различите изворе информација и има критички однос према њима; способан је да самостално и у

сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања, користи могућности ваншколског учења, негује и развија лична интересовања.

- Дигитална компетенција - уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ-а и да га користи на одговарајући начин.
- Естетичке компетенције - показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским географским контекстима доприноси очувању природних и културних добара; препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања; зна и тачно употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама свих уметничких грана које постоје у основном образовању, упознат је са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **шах**:

- Сарадња - активно и конструктивно учествује у раду групе или пара; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи или пару; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада; доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених; критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Решавање проблема - препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства; планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опreme коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати); решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством; проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.
- Рад са подацима и информацијама - користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника; користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области; преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења; формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара; стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Комуникација - комуницира на сврсисходан и конструктиван начин у приватном, јавном, и образовном контексту; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Компетенција за учење - има позитиван и одговоран однос према учењу; мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје, користи различите изворе информација и има критички однос према њима активан је у процесу стицања знања и вештина, развијања свести и ставова неопходних за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; развија способност за целоживотно учење; стиче нова

знања и вештине, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест и о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу;; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **домаћинство**:

- Рад са подацима и информацијама - користи и самостално проналази различите изворе информација и података, (библиотеке, медије, интернет, институције, личну комуникацију, итд.), критички разматра њихову поузданост и ваљаност, разврстава их и повезује релевантне информације из различитих извора, селекује, обрађује наводећи извор и аутора; чува и презентује податке у различитим форматима, укључујући и ИКТ.
- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – оспособљен је да покреће и спремно прихвата промене; преузима одговорност, има предузетнички приступ, иницијативу и јасну оријентацију ка остварењу циљева и постизању успеха; кроз образовање, стиче свест о сопственим потенцијалима и интересовањима и бива оснажени да самостално доносе одлуке о изборима будућег образовања, занимања и професионалне оријентације; способан је да се прилагођава друштвеним и економским променама; уме да се суочи са неизвесностима и поступа предузимљиво и иницијативно.
- Компетенција за учење - користи различите изворе информација и има критички однос према њима; примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом; способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.
- Дигитална компетенција - уме да претражује, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ; уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства; приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.

Опште предметне компетенције које ученик развија кроз програм **матерњи језик/говор са елементима националне културе**:

- Сарадња - развија способност да у сарадњи са другима или да се као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката(тимски рад), учествује у заједничким активностима, на конструктиван, одговоран и креативан начин, афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње; активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње; у процесу договарања и тимског рада приликом тумачења књижевних дела, уме да изрази своја осећања, уверења, користећи јасне и кратке реченице; Прихвата да постоје разлике у погледима групног рада и поштује друге који имају другачије погледе; у сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада. Критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Одговорно учешће у демократском друштву - разуме и прихвата значај принципа правде, равноправности и одговорности као темеља демократског друштва; активно учествујући у животу школе (одељенска заједница, вршњачки тим, ученички парламент и сл.) и заједницама којима припада (нпр. породица, локална заједница) у складу са својим узрастом; Залаже се за поштовање дејчјих и људских права и очувања личног достојанства и националног поноса, упознаје себе, развија своје

друштвене улоге и јача свој идентитет, лични интегритет, самосталност, самопоуздање и позитиван однос према другима; Поштује равноправност различитих заједница, њихову традицију и културни идентитет; одговоран је за изборе и одлуке које чини и понаша се хумано и толерантно према другима; аргументовано заступа ставове и мишљења уважавајући супротна гледишта, као и усвојене процедуре доношења одлука.

- **Комуникација** - комуницира на јасан и конструктиван начин у свакодневном говору користећи реченице које су јасне, кратке и разумљиве; прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације, користи, на одговарајући и креативан начин, језик и стил комуникације специфичан за различите научне, техничке и уметничке дисциплине; у комуникацији уме да изрази мишљење, осећања и ставове и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог; критички процењује садржај и начин комуникације у различитим ситуацијама; има развијену свест о значају конструктивне комуникације и активно доприноси неговоњу културе дијалога у заједницама којима припада; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- **Компетенција за учење** – у процесу стицања знања и вештина развија свест и ставове неопходне за лични и професионални развој и активно учешће у друштвеном животу; оспособљен је и мотивисан да схвати значај учења; изабере одговарајуће методе; прати сопствени напредак током учења и контролише учење у складу са намерама и циљем који има; стиче нова знања и вештине из области граматике и књижевности, примењујући претходно учење и ваншколско искуство; развија свест о стваралачкој природи учења; истрајан је и превазилази тешкоће у учењу разликујући битно од небитног.

Естетичке компетенције – упознаје се са најширим значењем појмова култура и естетичка вредност; поседује свести да се естетичка вредност не везује само и искључиво за уметност, већ и за следеће садржаје: природне или биологистичке (нпр. непоновљивост природе), социолошке или идеолошке (човеково деловање на природу, односи унутар заједнице), емотивно-афективне (креативност и стваралачко мишљење и понашање како појединца, тако и групе) и практичне (појмови, модели, поступци, теоријске основе игре, литерарних, ликовних, музичких, сценских облика...); показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; препознаје естетичке елементе у различитим контекстима као што су: уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура како у уметничком, тако и у неуметничком домену (свакодневни говор у приватном и јавном животу, електронским и штампаним медијима, дизајну и свим видовима комуникације, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву).

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА

Образовни стандарди за предмет језик садржани су у *Правилнику о општим стандардима постигнућа за крај обавезног образовања за страни језик („Сл. Гласник РС“, бр. 78/2017).*

11. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подизања индивидуалних склоности и интересовања, садржајног и целисходног коришћења слободног времена, као и ради богаћења друштвеног живота и разоноде ученика, развијања и неговања другарства и пријатељства школа реализује ваннаставне активности ученика у области: науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.

Циљеви програма ваннаставних активности ученика су:

- Подршка настави и учењу и потребама и интересовањима ученика;
- Откривање склоности, интересовања и талената ученика у различитим областим;
- Успостављање сарадничких односа ученик-ученик и ученик-наставник;
- Оспособљавање за рад у тиму уз поштовање различитих схватања и начина за проналажење решења;
- Позитивна идентификација са школом и осећај припадности школској заједници, утицај на промоцију школе..

Исходи програма ваннаставних активности ученика су:

- Буђење позитивних емоција, мотивације, самопоуздања и осећаја личне вредности;
- Самопроцена сопствених талената и талената вршњака и поштовање различитости;

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм ваннаставних активности школе:

- **Сарадња** – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- **Решавање проблема** - примењује знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе; развија интелектуалне, емоционалне и социјалне способности у проналажењу одговора у новим ситуацијама које се јављају током учења, као и у свакодневном животу; способан је да у селективно и сврсисходно користи књиге и друге изворе информација, алате, помоћ наставника, ученика и других особа из школског и ваншколског окружења; мотивисан је да истраје у осмишљавању начина решавања проблемских ситуација.
- **Предузимљивост и оријентација ка предузетништву** - прилагођава се друштвеним и економским променама; у неизвесносним ситуацијама поступа одлушно иницијативно; препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију; спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; оспособљен је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; може да прихвати и развије нове вештине, које ће применити у практичном раду; критичан је у истицању својих добрих особине које су важне за обављање школских и радних задатака; зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Програм ваннаставних активности ученика остварује се кроз реализацију различитих школских секција. У школи постоје следеће секције - ваннаставне активности:

Млађи разреди: литерарна, рецитаторска, дејче рукотворине, драмска, еколошка, ликовна, новинарска, игра и покрет и извиђачка;

Старији разреди: папирно моделарство, бродомоделарство, аутомоделарство, саобраћајна, географска, историјска, библиотечка, новинарска, школског часописа, драмска, литерарна, рецитаторска, ликовна, хор и спортска (кошарка, одбојка, фудбал).

Ученици се за секције опредељују према својим склоностима и интересовањима, а посебно се инсистира на укључивању ученика из осетљивих и занемарених друштвених група. План рада ваннаставних активности ученика израђује сваки наставник и он је саставни део Годишњег плана рада школе.

18. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Школа организује екскурзије и наставу у природи ради савладавања и усвајања дела наставног програма непосредним упознавањем појава и односа у природној и друштвеној средини. Овим облицима образовно-васпитног рада ученици упознају културно - исторјско и духовно наслеђе и привредна достигнућа свог народа и националних мањина своје земље. На овај начин подстиче се дружење ученика у другачијим околностима од школских и на тај начин развијају се социјалне вештине - другарство, поверење, сарадња, узајамна солидарност.

Настава у природи је облик образовно-васпитног рада, којим се остварују обавезни наставни предмети, изборни програми, пројектна настава и ваннаставне активности из плана и програма наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања – у климатски погодном месту из здравствено – рекреативних и образовно – васпитних разлога.

Екскурзија је облик образовно – васпитног рада који се остварује ван школе..

Циљеви организовања наставе у природи и екскурзија

Циљеви наставе у природи су:

- очување, подстицање и унапређивање укупног здравственог стања ученика, њиховог правилног психофизичког и социјалног развоја;
- стварање основа за усвајање активног, здравог и креативног начина живота и организовања и коришћења слободног времена;
- проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава о непосредном природном и друштвеном окружењу;
- развијање еколошке свести и подстицање ученика на лични и колективни ангажман у заштити природе;
- социјализација ученика и стицање искустава у колективном животу, уз развијање толеранције и одговорног односа према себи, другима, окружењу и културном наслеђу;
- развијање позитивних односа према националним, културним и естетским вредностима;
- развијање способности сагледавања развоја привредних могућности краја, односно региона који се обилази.

Циљеви екскурзија су:

- непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини,
- упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно– васпитне улоге школе.

Задаци наставе у природи и екскурзија

Задаци наставе у природи остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и школског програма и саставни су део годишњег плана рада школе.

Задаци који се остварују реализацијом програма наставе у природи су:

- побољшање здравља и развијање физичких и моторичких способности ученика;
- задовољавање основних дечјих потреба за кретањем и играм;
- очување природне дечје радозналости за појаве у природи и подстицање интересовања и способности за њихово упознавање кроз одговарајуће активности;
- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности у конкретним природним и друштвеним условима;
- подстицање самосталности у процесу стицања знања кроз непосредне истраживачке задатке;
- развијање свести о потреби заштите, неговања, чувања и унапређивања природне и животне средине и изграђивање еколошких навика;

- упознавање природно-географских, културно-историјских знаменитости и лепоте места и околине;
- упознавање са начином живота и рада људи појединих крајева;
- упознавање разноврсности биљног и животињског света појединих крајева, уочавање њихове повезаности и промењивости;
- упознавање са карактеристикама годишњих доба у природи и смењивањем временских прилика;
- развијање способности сналажења тј. оријентсања у простору и времену;
- оспособљавање ученика за безбедан и правилан боравак у природи;
- развијање правилних хигијенско-здравствених навика и подстицање самосталности у обављању личне хигијене и бриге о себи,
- подстицање и стварање навика за неговање редовне физичке активности и за што чешћи боравак
- формирање навика редовне и правилне исхране;
- навикавање на правилно смењивање рада, одмора и сна;
- разумевање и уважавање различитости међу појединцима;
- подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима кроз одговарајуће активности.

Задаци екскурзија су:

- проучавање објеката и феномена у природи;
- уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима;
- развијање интересовања за природу и еколошке навике;
- упознавање начина живота и рада људи појединих крајева;
- развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, као и позитивним социјалним односима.

Исходи организовања излета, екскурзија и наставе у природи су:

- Развијање солидарности, хуманизма, другарства и осећаја заједништва;
- Успостављање непосреднијих односа између наставника и ученика међусобно;
- Навика практиковање здравих стилова живота;
- Развијање свести о значају одрживог развоја и изграђивање еколошких навика и навика заштите животиња;
- Развијање способности проналажења, анализирања и саопштавања информација из различитих извора;
- Оснаживање ученика у професионалном развоју;
- Подстицање самосталности ученика и одговорности за сопствено понашање;
- Развијање способности оријентације у простору.

Компетенције (скуп примењивих знања, вештина и ставова) које ученик развија кроз програм излета, екскурзија и наставе у природи:

- Сарадња – активно и конструктивно учествује у раду групе; поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи; поштује друге као равноправне чланове тима или групе; одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених, критички процењује свој рад и рад чланова групе; доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултате рада.
- Комуникација -познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену, писану, електронску итд.); уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације,

поштујући ограничења у погледу дужине и намене; уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност; изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.

- Одговоран однос према околини - уочава чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у широј околини и свакодневном животу; развија свест о положају човека у природи и његовој одговорности за стање животне средине и природе; активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју; процењује и вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада.
- Одговоран однос према здрављу - примењује правила и принципе здраве исхране (редовност, умереност, разноврсност...) и зна последице неправилне исхране; познаје основне карактеристике неких болести, принципе преноса заразних болести и шта их изазива и примењује мере превенције; брине се о личној хигијени и хигијени простора; познаје могуће последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци; разуме утицај природних појава и индустријских производа (фармацеутских, техничких, хемијских итд.) на здравље, чита декларације и упутства на производима, слуша савете стручњака и према њима поступа; бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора; разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.
- Естетичке компетенције – може да препозна естетичке елементе у различитим контекстима као што су уметничко стваралаштво, национална и светска природна и културна баштина, језичка култура, научно мишљење, друштвени односи, друштво и појаве у друштву; показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара; показује осетљивост за еко културу и културу свакодневног живљења и има критички однос према употреби и злоупотреби природе.

Садржаји наставе у природи и екскурзија

Садржаји наставе у природи остварују се на основу плана и програма наставе и учења из којег се издвајају они садржаји који су погодни за остваривање циљева и задатака наставе у природи, а одговарају условима у којима се она реализује. Садржаји појединих предмета експлицитно или имплицитно упућују на погодност овог облика образовно-васпитног рада.

Могуће дестинације наставе у природи: Сокобања, Врњачка Бања, Матарушка Бања, Луковска Бања, Пролом Бања, Златибор, Сирогојно, Златар, Копаник, Ариље, Кушићи, Тара, Дивчибаре, Авала, Гучево, Гоч, Крупањ, Ивањица, Голија, Тршић, Виминацијум, Ртањ, Фрушка гора, Гостиље, Брзеће.

Садржаји екскурзија остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и саставни су део школског програма и годишњег плана рада школе.

Садржаји екскурзија у првом циклусу основног образовања и васпитања су посебно:

- уочавање облика рељефа и површинских вода у околини и природно-географских одлика Републике Србије;
- посматрање карактеристичних биљака и животиња и обилазак њихових станишта;
- посете заштићеним природним подручјима уз обилазак националних паркова, резервата, споменика природе;
- упознавање с прошлошћу и културном баштином завичаја и отаџбине уз обилазак музеја, културно-историјских споменика, етно-села, спомен-кућа знаменитих људи;
- развијање способности оријентације у простору и времену;
- обилазак привредних друштава и јавних предузећа;
- обилазак разних типова пољопривредних површина;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.

Садржаји екскурзија у другом циклусу основног образовања и васпитања су посебно:

- упознавање са природним лепотама, природно-географским и друштвено-географским одликама Републике Србије (планине, реке, језера, бање, биљни и животињски свет, заштићени природни објекти и национални паркови, становништво, народи и етничке заједнице и др.);
- обилазак праисторијских, античких, средњевековних, нововековних и локалитета савременог доба;
- обилазак установа културе у Републици Србији;
- обилазак привредних друштава и јавних предузећа ради упознавање са различитим делатностима људи и заштитом животне средине;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.

За ученике једног разреда екскурзија се сваке године организује у другом подручју Републике Србије. За ученике седмог и осмог разреда, екскурзија се може организовати и у Републици Српској.

Регија	Назив регије	Дестинације
1.	АП ВОЈВОДИНА (Срем, Банат, Бачка)	Бачки Петровац-Кулпин-Сремска Каменица- Фрушкогорски манастири-Сремски Карловци-Сремска Митровица, Вршац-Бела Црква-Делиблатска пешчара- Царска бара-Ечка-Дворац Каштел-Бечеј-Дворац Фантаст-Палић-Суботица-Мали Иђош-Ковачица- Идвор-Зрењанин-Тигањица-Нови Сад-Петроварадин
2.	ЗАПАДНА СРБИЈА са Таром	Засавица-Текериш-Троноша-Тршић-Бранковина- Ваљево-Ћелије-Лелић-Градац-Струганик-Дрвенград- Шарганска осмица-Мокра Гора-Тара-Перућац- Манастир Рача
3.	ЈУГОЗАПАДНА СРБИЈА (Златибор, Златар, Увац)	Златибор-Сирогојно-Овчарско-кабларска клисура- Златар-Сопотани-Милешева-Ђурђеви Ступови, Ивањица,
4.	ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА (Шумадија и Поморавље)	Деспотовац-Свилајнац-Раваница-Манасија- Аранђеловац-Топола-Опленац-Орашац-Каленић- Шумарице-Крагујевац-Таково-Горњи Милановац- Манастир Враћевшница-Виминацијум-Сребрно језеро- Смедерево-Крушевац-Лазарица-Љубостиња-Ћуприја- Пожаревац-Љубичево-Црква Покајница, Рудник,
5.	ИБАРСКО- КОПАНИЧКИ КРАЈ	Студеница-Жича-Врњачка Бања-Гоч-Копаоник, манастир Градац, Рашка, Нови Пазар
6.	ЈУЖНА СРБИЈА (Ниш, Врање)	Ниш-Пролом Бања-Ђавоља варош-Врање-Прохор Пчињски,
7.	ИСТОЧНА СРБИЈА са Ђердапом	Ресавска пећина-Велики Бук-Гамзиград Феликс Ромулијана-Голубац-Лепенски вир-Доњи Милановац- Хидроелектрана Ђердап- Кладово-Ђердап-Мајданпек- Рајкова пећина-Борско језеро
8.	БЕОГРАД и околина	Авала-Шупља стена-Јајинци-Јаково-Стремен, Пећинци, Винча

Обилазак Београда, престонице Републике Србије (полудневни излети):

Дом Народне скупштине, Народно позориште, Народни музеј, Београдска тврђава, Опсерваторија, Војни музеј, Музеј Српске православне цркве, Музеј Првог српског устанка-Конак кнеза Милоша, Конак књегиње Љубице, Народна библиотека, краљевски дворови на Дедињу, Музеј града, Авала, Јајинци, Старо сајмиште, Етнографски музеј, Педагошки музеј, Музеј Вука и Доситеја, Саборна црква, Храм Светог Саве, Црква Светог Марка, Манастир Раковица, Винча, Природњачки музеј, Ботаничка башта, „Јевремовац“, зоолошки врт, Музеј Југословенске кинотеке, Музеј Николе Тесле, Музеј савремене уметности, Музеј ваздухопловства; Музеј науке и технике; Акваторијум и тропикаријум Дедиње; Пољопривредно добро Радмиловац, Фабрика Соко Штарк, Ада Циганлија, обилазак Београда са река.